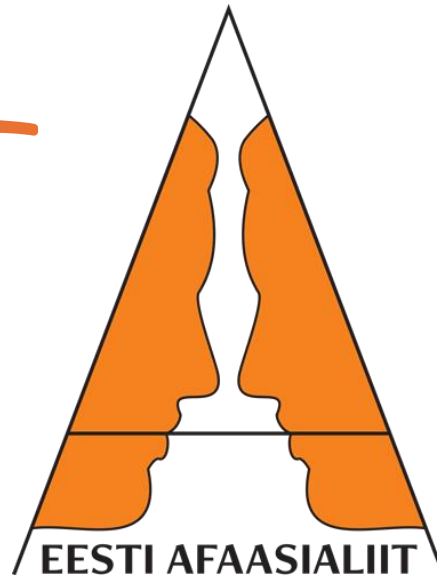

Kõnekahjustusega patsient

Logopeed Külli Roht

Eesti Afaasialiit

30.01.2025

**patsient kes
vastuvõtul ei
räägi**

**ei saa kõnest
aru**

**patsiendi eest
räägib teine
inimene**

- Kinnine inimene
- Väldib rääkimist
- Psüühikahäirega inimene
- Vaimupuudega või dementne
- Hääletu
- Kurt /tumm
- Tsentraalne kõnekahjustus
 - Apraksia
 - Düsartria
 - afaasia

Tsentraalsed kõnekahjustused

afaasia, anartria, apraksia, afoonia

- **Motoorsed** afaasiad - Inimene teab, mida öelda tahab aga ei suuda seda teha

- Ei leia sõnu (anoomia)
- Ei suuda sõnu välja öelda (anartria)
- Kasutatavad sõnad moondunud (apraksia)
- Lause agrammatiline, lünklik
- Sõnum aeglane, otsingutega
- Sõnumis kinnistunud korduvad ühendid

- **Sensoorsed** afaasiad – kõnest aruamine häiritud
 - Sõnum sõnarohke, dünaamiline aga esineb “sõnasalat”
 - kõne eksimustega
 - Saab aru kui eksib ja püüab parandada
 - Ei taju eksimust, kõne on eksitav
 - Teiste kõnest ei saa aru,
 - Kõnest arusaamine eksitav

- **Totaalne** afaasia Inimene ei saa ise kõnet kasutada ega saa ka teiste kõnest aru

- **saab aru kõnest sõltumatust informatsioonist**

KAHJUSTUSE KOHT
KAHJUSTUSE ULATUS
SAADUD RAVI
ISIKSUSE OMADUSED
KÕNEFUNKTSIOONI
TASE
KEKKONNA MÕJU

EI OLE KAHE
ÜHESUGUST
➤ AFAASIAGA
INIMEST
➤ TAASTUMISE
PROTSESSI
➤ AFAASIAT

Kui palju on afaasiaga inimesi?

- Täpsed andmed puuduvad – arvestatakse, et 1-2% populatsioonist
 - Eestis on arvetuslikult 6000 afaasiaga inimest
 - **Perearsti nimistu ca 2000 - afaasiaga inimesi keskmiselt 12**

MIKS ME EI TEA TÄPSEMINI ?

- On segaminaetav teistel põhjustel häiritud kõnega
- On eksitavalt sujuv
- Ei saa hinnata, pole kuulnud
- On eriarsti jälgimisel, perearstiga ei suhtle
- Tuleb vastuvõtule saatjaga, kes räägib tema eest

- Ei tea isegi
- Eitab
- Varjab
- Häbeneb
- Ei suuda teada anda

- On ka ametlikus statistikas raskesti piiritletav

Afaasia esinemissagedus

Lapsed 1- 2 % lastest

Lapsed enne kõnet – kas düsfaasia või alaalia/ kas funktsiooni kahjustus või arenguhäire

- 40–49 0,5%
- 50–59 1,2%
- 60–69 2,5%
- 70–79 5,1%

- Eakad – suurem abivajadus%
 - Abivahendid
 - Puude ekspertiis/ iseseisev toimetulek
 - Kodu kohandamine
 - Rehabilitatsioon (hindamine)
 - Hoolduskoormus
 - Institutsionaalne hooldus
- Tööealised
 - Puude ekspertiis/ isesisev toimetulek
 - Töövõime hindamine
 - Tööalane rehabilitatsioon
 - Tööturuteenused
- Lapsed
 - Puudeekspertiis
 - Rajaleidja
 - Hariduslike erivajaduste arvestamine
 - Hoolduskoormus peres

Afaasia mõju patsiendi elukvaliteedile

- Psühholoogiline pinge
- Sotsiaalne isoleeritus
- Puuduvaks hinnatud töövõime
- Toimetuleku sõltumine kõrvalisest abist
- Perekeskne igapäevane toimimine häiritud
- Oht pereliikme /hooldaja tervisele, psüühikale, majanduslikule toimetulekule
- Palju lisakulusid
- Ohu risk
- Juriidiline haavatavus

Suhtlemise strateegiad afaasia korral

- Kõneta patsienti ennast
- Anna teada, et püüad mõista ka siis kui kõnelemine ei õnnestu hästi
- Ära valeta, kui aru ei saanud, siis nii ütlegi
- Saatja küsitlemiseks küsi luba, saa kokkulepe
- Hoia silmkontakti
- Esita küsimused nii, et nendele saab vastata EI / JAH
- Kasuta kommunikatsiooni toetamiseks tugimaterjale (reaalsed asjad, pildid, skeemid, kalender, teave ekraanil jms)
- Kasuta lihtsaid selgeid lauseid
- Ära kiirusta, ära tõsta häält
- Püüa mõista, peegelda saadud infot
- Austa patsienti, ära kritiseeri

Mida saaksite soovitada

- Ambulatoorne kõneravi
 - Logopeedid, kõneravikeskused – Haigekassa partnerid
 - eralogopeedid
- Funktsioone taastav statsionaarne taastusravi
 - Tartu Ülikooli Kliinikum
 - PERH (Sõle taastusravi)
 - ITK
 - LTK
 - Haapsalu Neuroloogiline Taastusravikeskus
 - Maakonnahaiglates enne veenduda, et seal on logopediline ravi tagatud
 - NB! Õendusravi osakondades reeglina ei ole logopeede
- Rehabilitatsioon
 - Raviasutuste filiaalid
 - Iseseisvad rehabilitatsiooniasutused – eelnevalt tuleb veenduda, et meeskonnas on logopeed -afasioloog

Perearst <-> afaasiaga inimene

KOV teenused

- Invatransport
- Kodu kohandamine
- Hooldamine kodus – hooldusvajaduse hindamine
- Insitutsionaane hooldamine

Puudeekspertiis ->, toetused, teenused

Töövõime hindamine -> teenused

Rehabilitatsioonivajaduse hindamine -> sotsiaalne rehabilitatsioon

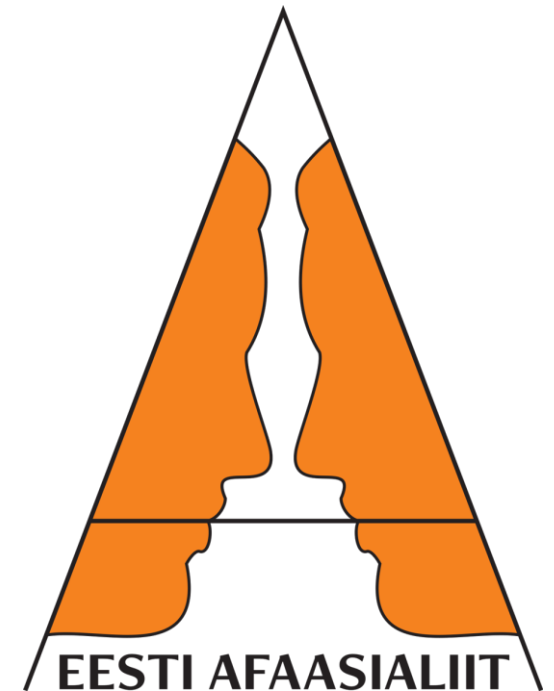
Tervise jälgimine, retsidiivi ennetusravi, sümptomaatiline ravi, eriarstide ja statsionaarsele ravile suunamine - dokumenteerimine digiloos

abivahendid

- Pole saanudki arstiabi
- Hospitaliseeriti, aga ei avalda
- Ei tule üldse arsti vastuvõtule
- On teise kroonilise haiguse tõttu eriarsti jälgimisel

EESTI AFAASIALIIT

- MTÜ, mis esindab peaju- ja kõnekahjustusega inimesi huvikaitses
- Ühingusse võivad kuuluda kõnekahjustusega inimesed, nende pereliikmed, hooldajad, erialaspetsialistid, toetajad
- Loodud 1993 aastal
- Ühingusse kuulub üle 600 inimese
- www.afaasia.ee
- www.facebook.com/afaasialiit
- Tel: 55663494
- E-aadress info@afaasia.ee

EESTI AFAASIALIIDU PEAAJU- JA KÕNEKAHJUSTUSEGA INIMESTE TAASTUSKODU PESARIMAJA

- Maja kinkis sihtotstarbeliseks kasutamiseks Afaasialiidule 1943 a Soome emigreerunud eestlane hr. Evald Pesari kellel oli mitmekordne isiklik kogemus seoses afaasiaga.

- Maja on kohandatud taastuskoduks

- Maja on liikumispuudega inimestele ligipääsetav sh invalift, tualetid, puhketoad

- Keskkonnad kõneharjutusteks, igapäevaeluga kohameniseks, loovtegevusteks ja huvitegevusteks majas, terrassil ja teraapiaaias.

Tegevused PESARIMAJAS

- **KONSULTATSIOONID** kõnekahjustusega inimestele ja lähedastele.

Kokkuleppimiseks helistada: 55663494

Kirjutada: info@afaasia.eevõi kylli.roht@gmail.com

- **AKTIIVSUSPÄEVAD**

- suhtlemine logopeedi toel;
- kõnet taastavad harjutused, grupitegevused ja mängud;
- huvihariduse ja terviseteemalised loengud;
- tegevused kogukonna õppeaias;
- pereliikmete ümarlauad ja tugigruppide töö;
- terapeutilised loovtegevused keraamikatöökojas, õppeköögis.jm

- **KOOLITUSED**

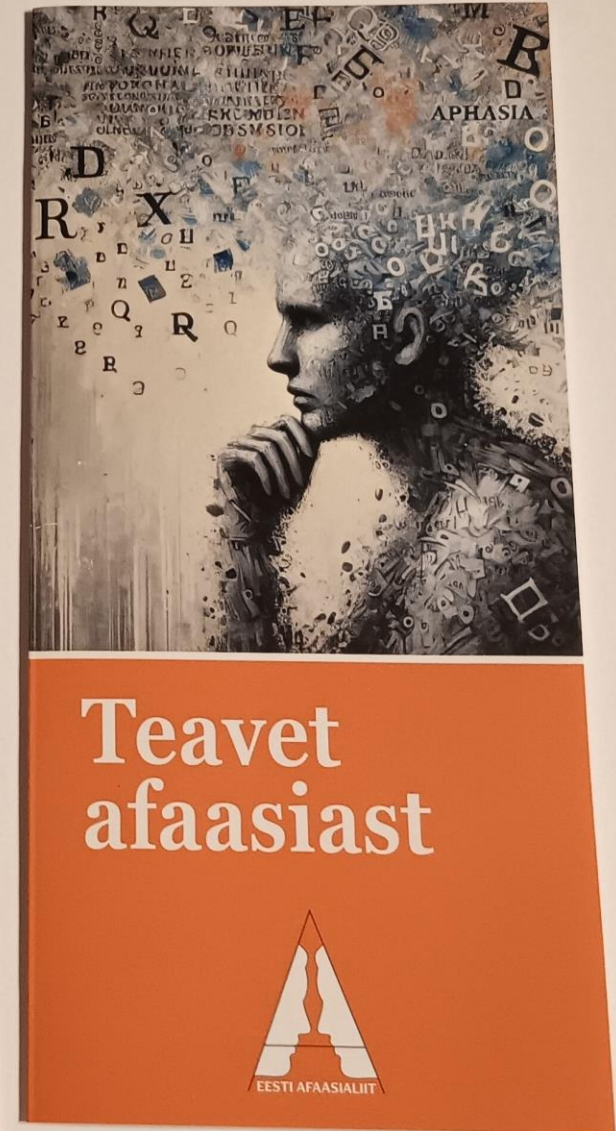
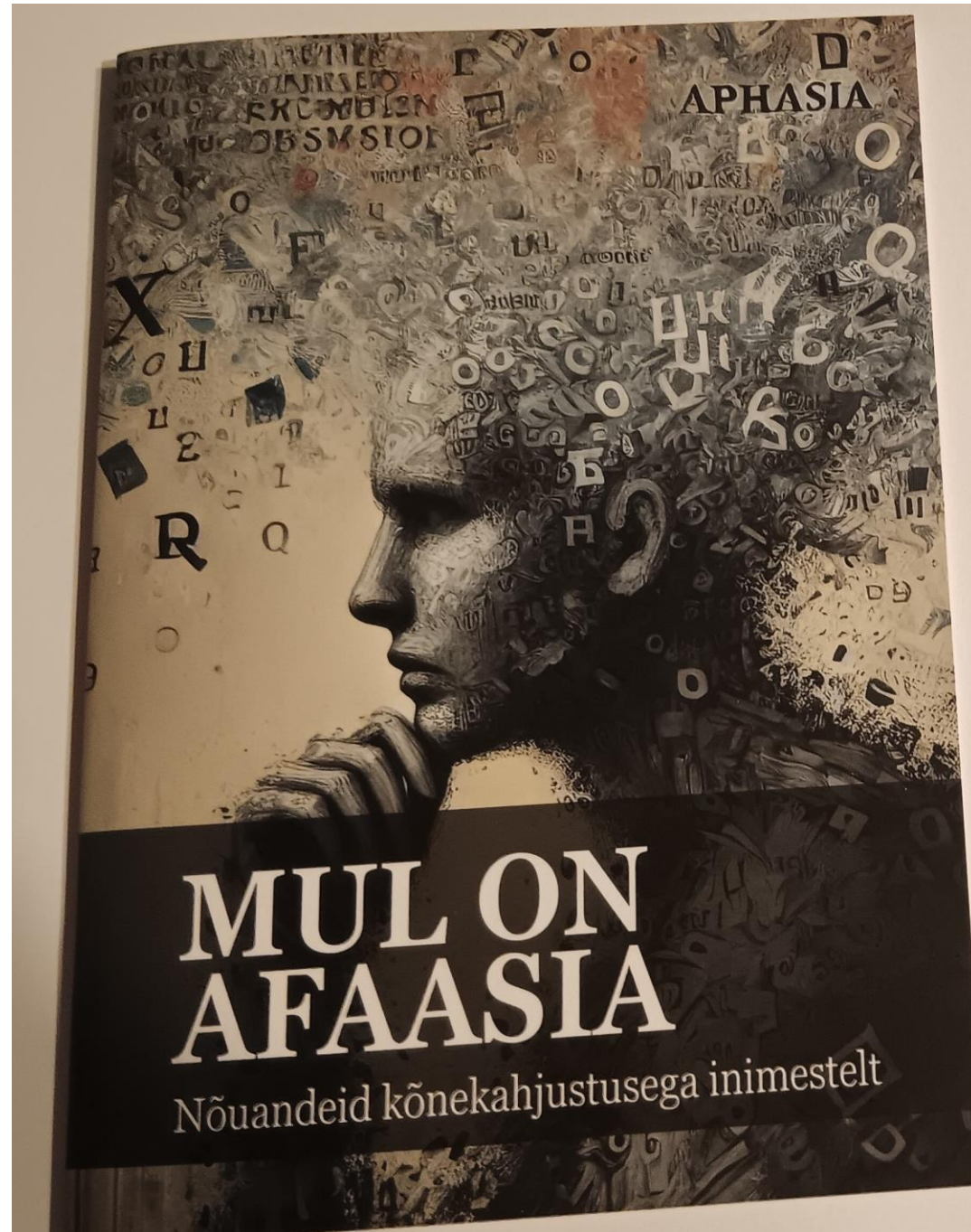
- **SUURÜRITUSED** afaasialiidu liikmetele ja meie sõpradele: aiapeod, väljasõidud, teemapäevad, talgud, tähtpäevade tähistamised jm.

Infomaterjal afaasiast

Soovist saada materjali andke
palun teada

kylli.roht@gmail.com
55663494

AITÄH!